

Hayal Kurma Dersleri

Binyıl Kitap eki

Ortadoğulu bir kadının, yanına hayallerini de alarak Amerika'nın Orta Batısı'na yaptığı yolculuğu anlatan "Columbus'un Kadınları", çocukluğumuzdan beri bize öğretilen "gerçek"leri sorguluyor. Üstelik bunu bir kadının gözleriyle yapıyor.

Kapat gözlerini! Herhangi bir şey düşün, sonra başka bir şey daha... Bir sırası olmasın düşündüklerinin, mekânı da... Önce gözlerini bunaltıcı bir yaz sabahında X ülkede aç, yataktan sıırıslık kalk ve buz gibi bir duş yap. Bir anda kendini Y ülkesinde uzun zamandır görmediğin bir dostla sohbet ederken bul. Birkaç saniye sonra sana doğru baktığı zaman içini eriten ama bunu, değil ona kendine bile itiraf edemediğin adamın gözlerinde kaybol. Böylece hep gözlerinde kal, senden hiç ayrılamasın...

Tam bu sırada eski sevgilin girsin araya ve diğer adamın kara gözlerinde kaybolmana izin vermesin, çekip alsın seni yanına... Sen tatlı düşünden uyanmamak için direnirken hiç bilmediğin başka insanlar girsin olayın içine. Bir kolundan birisi çekiştirsin, öbür kolundan diğeri...

Her seferinde gözünü farklı bir mekânda aç. Yerde bulduğun kâğıt parçasından şunları oku: "Yürü. Benimle duyan, benimle gören sensin / Sır sahibi olmak da ne demek? / Bizzat sır sensin... Mesnevi'den."

Beynindeki her imgenin insanların bilmediği farklı bir anlamı, her imgenin farklı bir açılımı olsun senin için. Gündüz karanlık, gece aydınlık olsun mesela. Ve tüm karışıklıklara, saçmalıklara, kararsızlıklara rağmen bunların senin yaşamına tutulmuş bir aynanın yansımaları olduğu gerçeğiyle yüz yüze gel...

Ve sakın korkma, hayat da aynen böyle bir şey zaten...

Hayatı senin gibi yaşayan, senin gibi düşünen, zaman ve mekân kavramlarının bize öğretildiği anlamlarda olmadığını düşünen başka birilerinin de varlığının farkına vardığın zaman, gülümsemek için harika bir nedenin var demektir...

Bir yandan bunları düşünürken, eline bir kitap al. Adı "Columbus'un Kadınları" olsun. Beynindeki gizleri seninle paylaşmak üzere sayfalarda seni bekleyen kadının adı ise Müge İplikçi. Yazarla, seni birleştiren "aracı kurum" İletişim Yayınları... Moda deyimle okur refleksiyle hemen arka kapağa bir göz ativer. Şu sözler seni de içine alsın: "Sözde olan bir coğrafya parçası bile sizin değilse kâbuslarınızın katmerli boyutu kimliksizliğinize apayrı anlalar-anlamsızlıklar yükler. Aynı sözler, aynı hayaller, hep yeniymiş gibi görünen aslında hep bir öncekinin aynı olan yenilmeler, belki de mutlak yenilgiye tek direniş cevabı olabilecek tekrarlanıp duran anahtar sözcükler.

Peki ya biz, bizim kimliksizliğimize ne demeli?..

...Bir Ortadoğulu kadın Amerika'nın Orta Batısı'na gider, yolu Columbus'a düşer, oradaki kadınların masallarını dinler, kendince bir Columbus, kendince bir Orta Batı, kendince bir Ortadoğulu kadın yaratırsa'nın öyküsüdür elinizdeki. Kitabın gerçekle ilgili olduğu kesindir ama gerçekçi olmak gibisinden bir iddiası yoktur."

Kafanız mı karıştı? Öyleyse, kitabında "sanal bir giysiyle kuşatılmış olan" hayatımızın farklı gerçeklerini anlatan Müge İplikçi'ye kulak verin:

- **“Kitap gerçek bir olayı anlatmaktadır, ama gerçekçi olmak gibi bir iddiası yoktur” diyorsunuz arka kapakta. Yoksa bu Amerika yolculuğunun yolcusu siz değil misiniz?**

Gerçek her zaman kafamı kurcalamıştır. İlk kitabımda başka bir gerçeğin arayışındaydım. Bu kitabımda da farklı gerçeklerin peşindeydim. Ben aslında her zaman böyleydim. Olaylar, gerçek diye algıladığımız şeyin hiç de bize anlatıldığı gibi “biricik” olmadığını fark etmemi sağladı. Tam tersi, hepimizin büyük bir sanal giysiyle kuşatılmış olduğu, bir sözde biçimi olduğunu gördüm. Bu yaşamın alt başlıkları var tabii; kadın olmak, üçüncü dünyalı bir kadın olmak... Bu kitabın genel çerçevesi de olayın Amerika'nın Orta Batısı'nda geçiyor olması, bir anlatıcının olması. Bunlar bize gerçek diye dayatılan şeyler. Gerçek olmayan, bu anlatıcının Müge İplikçi olması.

- **Peki ya olaylar? Hepsi kurmaca mı?**

Bu kitap içerisinde yapmaya çalıştığım şey, bir kadın, üstelik üçüncü dünyalı bir kadın olduğumu kabul edip, Amerika'nın Orta Batısı'na gitmem. Bu gidiş sırasında, kafamdakileri de gittiğim yere taşımam. Oraya götürdüğüm İstanbul, belki de buradaki İstanbul değil. Bir varolagelen şeyler var, bir de benim kafamda oluşturduğum kimlikler ve bir dizi kavramlar var. Dolayısıyla işin içinde bir gerçek payı var. Evet ben bu yolculuğu gerçekten yaptım. Ama kitapta anlattığım şeyler benim başımdan geçen şeyler değil. Dolayısıyla anlatıcı Müge İplikçi de değil. Anlatıcı, anlatıcı diye isimlendirdiğimiz herhangi biri. Benden yana olan, benim gibi düşünen biri.

- **Peki bu hikâyenin bir köşesinde okura el sallamak, hikâyenin bir parçası olmak istemediniz mi hiç?**

Ben edebiyata çok değer veren biriyim. Her zaman bir kadın olarak edebiyat yapmanın bir dezavantaj olduğunu biliyorum. Çünkü insanlar çıkıp “kadın yazar mı? Olsa olsa kendi hayatını anlatmıştır” diyorlar. Ben de bir kadın yazar olarak bir edebiyat eseri yazmayı tercih ettim. Ve yazdığım kendi yaşamım değildir. Dolayısıyla altını çizmek isterim ki anlatıcı, yazar değil. Bana göre gerçek bir eserde anlatıcının yazar olması mümkün değildir. Kendini anlattığın zaman bu bir özyaşam öyküsü, bir anı derlemesi olur. Benim kitabım bir anı derlemesi değil.

- **Kitabın kurgusu anlam ve zaman sırası gözetmeksizin yapmanız okumayı zorlaştırmıyor mu?**

Edebiyat anlamında ciddi kaygılarım var. Bu karışık kurguyu da özellikle yaptım. Kitabı okuyanlarda “hezeyanlı bir kadın oturup anılarını yazmış, bölük pörçük kopmuş gitmiş” gibi bir düşünce oluşabilir. Oluşsun... Keşke bir kitap üzerine böyle kafa yorsalar. Okurlarımız artsa... Evet kitap kopuk kopuk öykülerden oluşuyor. Ama bu kopuk hikâyeler arasında bağlantı var. Yani öyküler zincirleme olarak devam ediyor. Ama asla roman değil. Bu benim hayatı aktarış biçimim. Hepimiz kopuk kopuk anlarda yaşıyoruz. Bir noktada buluşup sonra yeniden kopuyoruz. Biraz onu yansıtmak istedim. Biraz da düzyazı geleneğini parçalamak... Bundan sonraki kitaplarımda da bu olacak. Kurguyla, sözcüklerle, noktalama işaretleriyle, seçilmiş kelimelerle gerçeği parçalamak istiyorum. Öykülerde bir başlangıç ve son aramak ne kadar doğru bilemiyorum. Hikâyeye ait tüm öğeler var kitapta, ama beklediğiniz sırada değil. O yüzden ben özenli ve dikkatli bir okur istiyorum. Belki iki kere okumak gerekiyor. Zaten yüzde yüz anlaşılacak gibi bir derdim de yok. Yazdıklarımın yüzde ellisi bile anlaşılabilir benim için yeterli.

- **Bu kurguyu oluşturmak için hesap kitap yaptınız mı yoksa yazmaya başladığınızda ortaya çıkan kurgu böyle miydi?**

“Öykü şiirin kız kardeşidir” demişti bir yazar arkadaş. Öykünün şiir olduğunu düşünmüyorum. Öykünün kısa roman olduğunu da düşünmüyorum. Bence öykü, ince bir matematiksel hesaba dayalı bir kurgudur. Yaşamın matematiksel bir dinamiği olduğuna da inanıyorum. Bu yaşam öyküsünde de öyle. Öyküde herhangi bir imgenin yerine ulaşmaması mümkün değil. Siz A ya da B'yi kullanıyorsanız, öykünün içinde bunların mutlaka bir açılımı olmalı. Dolayısıyla ben öykünün genel çerçevesini hazırlarken, oturup elime kalem kâğıt alıp bir taslak yapıyorum. Ama çerçeveyi çizdikten sonra aralarda istediğim gibi at koşturabiliyorum. Şunu itiraf ediyorum: Kolay okunan bir yazar değilim. Bu herkes için anlamlı olmayabilir, ama benim için anlamlı.

- **Az okura ulaşma olasılığı, bir yazar için risk oluşturmuyor mu?**

Arkadaşlarım, “daha basit yaz, daha çok okunsun. Daha çok okura ulaş” diyorlar. Ama bana bu sözler çok da anlamlı gelmiyor. Çünkü ben edebiyatçı olarak bir işe soyunuyorsam, insanları aşağıdan yukarıya çekebilmek için yapıyorum bunu. Bu benim misyonum olmalı. Önemli olan onların ayağına gitmek değil. Tabii duygu olarak okuru yakalamaya çalışırsınız. Ama bir yazarın işlevi, okurunu yeni boyutlara taşımaktır. Bence Türkiye'nin buna çok ihtiyacı var. Çok az hayal kuran bir ülkeyiz biz. Hayal kurmaktan çok, yazarlar okurlarını rahatlatmayı amaçlıyorlar. Benim okurumu rahatlatmak gibi bir derdim yok. Çünkü hayat içerisinde rahatsız

bir insanım. Böyle rahatsız bir konumdayken, rahatmışım gibi yazmama imkân var mı?

- Günlük yaşamınızda neler rahatsız ediyor sizi?

Türkiye gibi bir ülkede yaşıyor olmaktan bir yandan rahatsızım, bir yandan da bu karmaşanın beni beslediğini düşünüyorum. O kadar çok eksik, o kadar çok adaletsizlik var ki, tüm bunlar insanı yazmaya yönlendiriyor. Ben kendimi Batılı diye nitelendirirdim. Ama Amerika sanki yüzüme bir ayna tuttu ve Ortadoğulu olduğumun farkına vardım. Artık ülkemin çelişkilerini sevdiğimi biliyorum.

- İç yolculuğunuz niteliğindeki öykünün bazı bölümlerinde Mesnevi'den alıntılar var. Bu sözler ne ifade ediyor size?

Kitapta adı geçen Farah benim arkadaşım. Ve bir Mesnevi tutkunuydu. Rumi'yle ciddi bir aşk yaşıyordu. Bana hem Farsça hem de İngilizce Mesnevi'den bölümler okurdu. Bu sözler bana dua gibi gelirdi. Ve rahatlardım. Şimdi ne zaman Farah'ı hatırlasam, aklıma Mesnevi geliyor. Yoksa kitapta Mesnevi'den alıntılar yapmamın ideolojik bir nedeni yok.

- Kitabın bir bölümünde anlatıcı "Benim Tanrım bir kadın" diyor. Yıllarca kadınlar üzerine araştırmalar yapan birisi olarak, sizin feminist söyleminizin bir yansıması mı bu?"

İlk kitabım da Bereket Tanrıçası'yla başlıyordu. Belki de Kadın Araştırmaları'nda okumam öykülere de yansıyor. Tektanlı süreçte, kadın egemen toplumdan erkek egemen topluma geçildiği zaman Tanrı'nın erkekleştiğini görüyoruz. İngilizcede bile Tanrı'nın yerine geçen zamir, "He". Kadın hep ikinci planda. Bu öyküde anlatıcı Tanrısının kadın olduğunu, kimi zaman da Tanrı'nın zenci bile olabileceğini düşünüyor. Söylemek istediğim şu: "Tanrı konusunda cinsi ve ırkı bir kenara bırakın." Benim de Tanrım bir kadın açıkçası. Tanrı için belki bir cinsiyet gerekmiyor, ama en azından Tanrı'nın erkek olmadığını biliyorum.

- Yazın dünyasına baktığımız zaman da Tanrıların erkek olduğunu görüyoruz. Ya kadınlar?

Bir panelde kadın okurlar olarak sesimizi neden yükseltmediğimizi sormuşlardı. Ben de biz kadın yazarlar olarak, üretiyoruz, ama siz bizi tercih etmiyorsunuz demiştim. Kadın okurlar bile erkek yazarları tercih ediyor. Her nedense, kadınların kendi yaşamından başka şeyler anlatmış olabileceğine inanmıyor kimsé. Bir kadının yazı yazması, iç dünyasını yabancılara açması, çok ciddi bir cesaret gerektiriyor. Ben cesur olmayı seviyorum. Zaten toplumda her şey susmamızdan yana. Ama suskunluk beni çileden çıkarıyor. Dolayısıyla konuşmaktan ve yazmaktan yanayım.

- Siz neler okursunuz?

Edebiyatçı arkadaşlar bana kızabilir, ama beni besleyen şeyler teorik kitaplar. Özellikle popüler kültür üzerine okuyorum. Ve tabii kadın üzerine... İnci Aral'ı seviyorum. Pınar Kür, dönüp dönüp okuduğum bir yazar. Sonra Nezihe Meriç... Genç yazarları ise Adam Öykü'den takip ediyorum. Kendi kuşağında yazan insanlara, özellikle kadın yazarlara çok büyük saygım var. Türkiye'de kadının sesi mutlaka daha çok çıkacak.

Pınar Çelikel

28.04.2000